

NOVA DOCUMENTACIÓ SOBRE EL CAS DE JERONI ALOMAR I POQUET, EL CAPELLÀ LLUBINER AFUSELLAT PELS FEIXISTES EL 1937

Gabriel Alomar i Serra

Llicenciat en Filosofia i Lletres

Resum: El passat 7 de juny de 2017 es compliren 80 anys de l'afusellament del capellà llubiner Jeroni Alomar i Poquet (1894-1937). Malgrat els anys transcorreguts, encara resten moltes incògnites sobre el cas. Presentam nova documentació: unes cartes inèdites que el bisbe Josep Miralles adreçà entre 1936 i 1937 a l'ecònom de Llubí Llorenç Martorell, i, per extensió, a tot el clero llubiner, perquè seguissin els seus manaments.

Paraules clau: Llubí, guerra civil, repressió, bisbe Josep Miralles, Jeroni Alomar, Llorenç Martorell.

Abstract: Last June 7th was the 80th anniversary of the execution by firing squad of Jeroni Alomar i Poquet, a priest from Llubí (1894-1937). In spite of the years gone by, the case still raises many questions. We are presenting new documents: some previously unknown letters which the bishop Josep Miralles sent between 1936 and 1937 to Llorenç Martorell, ecclesiastical administrator, and also destined to all the clergy in Llubí, so that they followed his commands.

Key words: Llubí, Civil War, repression, Bishop Josep Miralles, Jeroni Alomar, Llorenç Martorell.

1. Jeroni Alomar i Poquet (1894-1937)¹

Si hi ha una figura controvertida dins la història contemporània de Llubí, no dubtam que és la del capellà Jeroni. Ell va ser l'únic capellà mallorquí assassinat pels franquistes. Enguany es compleix el vuitantè aniversari del seu afusellament a les parets del cementiri de Palma i, a la vegada, el centenari de la seva ordenació sacerdotal, que se celebrà el 22 de desembre del 1917 al convent de Santa Clara de Palma.

Jeroni Alomar era el primogènit de la família formada pel llubiner Joan Antoni Alomar i Perelló (1844-1904),² propietari terratinent, i Isabel Poquet Caimari (1872-1940) de sa Pobla. Tenia un germà més petit, en Francesc (1900-1967). Quan el pare morí els seus fills només tenien 10 i 4 anys respectivament, la qual cosa marcarà, sens dubte, la personalitat del nostre protagonista, que va exercir de pare pel seu germà i com un autèntic cap de família. La mare era germana del notari pobler Rafel Poquet. Doncs, podem parlar d'una família acomodada i lligada al món de la pagesia.

El 1908 entrà al Seminari Conciliar de Sant Pere de Palma, que el bisbe Pere Joan Campins havia reformat i actualitzat. El nou pla d'estudis, a més de la formació espiritual i intel·lectual, permetia un coneixement dels avenços dins la ciència (astronomia, comunicacions...). Allà va tenir professors com Llorenç Riber o Antoni Maria Alcover, i es va familiaritzar amb el món de la telegrafia i la radio. A més, mostrà cert interès també pels idiomes moderns.

Després de l'ordenació, el febrer de 1918, l'envien com a vicari coadjutor a Esporles fins el 21 de novembre de 1919, quan és anomenat vicari "in capite" de la parròquia de Sant Miquel Arcàngel de Son Carrió, on restarà fins el 29 de novembre de 1922. A Son Carrió,³ a més de les tasques sacerdotals, també va engegar activitats de caire social i el setembre del 1920 va ser un dels principals impulsors de la botiga i de la cooperativa dita "Sindicat catòlic-agrari de Sant Miquel de Son Carrió".⁴

Després retornarà a Llubí⁵ com a capellà adscrit i sense càrrec parroquial, ajudarà a les tasques parroquials i es dedicarà plenament a la predicació pels pobles de Mallorca.⁶ No va deixar de banda les seves obligacions familiars i sempre va romandre al costat de la seva mare.

La nova situació, a més a més, li permetrà practicar la caça i anar a "alguna de les seves finques, Son Perot, Son Frontera, Son Figuerola. No és que hi treballés i posés mà al còvec, sinó que orientava els agricultors, se sentia pagès i senyor de la terra i aconsellava

¹ Gairebé totes les dades biogràfiques que presentarem a continuació són extretes de PONS, N.: *Jeroni Alomar Poquet. El capellà mallorquí afusellat pels feixistes el 1937*, Palma, 1995. Fins ara és l'únic estudi ampli que s'ha fet del capellà Jeroni. Aquest llibre va ser presentat a Llubí el primer d'abril de 1995 i va tenir una gran acollida.

² Registre civil. Arxiu del Jutjat Municipal. Ajuntament de Llubí.

³ CORTES, J.: "Jeroni Alomar Poquet, vicari de Son Carrió", *Flor de Card*, 3 d'abril de 2014.

⁴ Activitat clarament emmarcada dins els principis de la doctrina social de l'església promociionada pel papa Lleó XIII a partir de la seva encíclica "De Rerum Novarum".

⁵ Quan retorna a Llubí el 1922 es troba amb el rector Thomàs que regia l'església des del 1888, per tant es coneixien de tota la vida. Thomàs mor el 1924 i el succeeix el rector Sebastià Caldentey Maimó (1924-1927) i després el rector Llorenç Martorell Pou (1927-1954).

⁶ Predicà per gran part de la contrada i les seves prediques eren ben acollides i d'una gran qualitat. A l'arxiu familiar es conserva el seu sermonari escrit a mà i en català.

el seu germà Francesc i la seva mare, com les terres es podien preparar i produir /.../ També va sentir una especial inclinació cap el món nou, com era llavors el camp de les telecomunicacions, i per això féu un curs de ràdio per correspondència en anglès amb EEUU, curs que encara conserva la família Alomar. D'aquí que muntà un ràdio-emissor amb el qual es comunicava amb altre gent de Mallorca i fora Mallorca. Per aquesta ràdio el titllaren en temps de la Guerra Civil que es posava en contacte amb Menorca i Barcelona i que per tant estava en comunicació amb enemics del règim del General Franco. Certament, per la ràdio coneixia don Jeroni notícies de la zona republicana però no sabem que d'aquestes notícies en fes aldarull i propaganda".⁷

Amb tot això, podem assegurar que era un religiós atípic,⁸ un home avançat al seu temps, metòdic i ordenat, que deixava constància de bona part del que feia a quaderns, agendes i dietaris.

No coneixem cap activitat política del capellà Jeroni, però ben segur que a casa se'n parlava; de fet, el seu germà Francesc⁹ des de ben jove es va relacionar primer amb la dreta conservadora i antiverguista, després amb la Unió Patriòtica, més tard va contactar amb el republicanisme de centre i, finalment, a partir del 1934, amb Esquerra Republicana Balear. Recordem que Jeroni estava molt lligat al seu germà i que de fet actuava com a pare.

Amb la guerra la situació es complica, especialment a partir del desembarcament republicà del capità Bayo (del 16 d'agost al 3 de setembre de 1936). En el cas de la família Alomar, aquest fet precipità la detenció i empresonament de Francesc.

Davant els esdeveniments, i sobretot davant la duríssima repressió i les morts i assassinats, Jeroni inicia a la desesperada accions adreçades a alliberar el seu germà. En aquest sentit no va escatimar cap esforç, ni va escoltar ningú que li posàs entrebancs: l'objectiu era un i ben clar. Al seu costat sempre la seva mare i la seva parenta, Catalina Llompart.¹⁰

Amb aquesta tasca es va fer molts enemics, dins i fora de l'església.¹¹ És segur que davant tots els estralls que s'anaven coneixent, Jeroni aniria perdent la paciència i les formes a mesura que parlava amb les diferents autoritats per tractar de la situació del seu germà.

Es traslladà a Palma per estar més prop del germà i de les autoritats, per agilitzar moviments.

7 PONS, N.: *Jeroni Alomar...*, p. 30-31.

8 El clergat mallorquí d'aquesta època era majoritàriament integrista i tradicionalista.

9 Francesc Alomar Poquet era un republicà catòlic i practicant, el 1934 va presidir el comitè local d'Esquerra Republicana Balear de Muro i abans, el 1925, amb tan sols 25 anys, fou nomenat president de la Unió Patriòtica de Llubí. A Llubí eren una constant els enfrontaments entre conservadors i verguistes, de fet durant la república podem parlar de només dos grups polítics: els verguistes i els antiverguistes.

10 Bona mostra d'aquesta angoixa, en són moltes de les cartes enviades a la seva mare recollides al capítol VII "La política en la vida de Jeroni Alomar" de PONS, N.: *Jeroni Alomar...*, p. 59-76.

11 Amb el rector de Llubí les desavinences venien d'enrere, tenien caràcters ben oposats. El rector en la línia tradicionalista dominant dins l'església i Jeroni més liberal i defensor d'uns principis més democràtics. El bisbe Miralles tampoc es mostrà especialment misericordiós amb Alomar com podem veure a les cartes que presentam. L'ajuntament de Llubí va emetre informes ben poc favorables tant d'ell com del seu germà, i a més tenien molt mala relació amb els falangistes locals.

Vivia a una pensió regentada per Miquel Bosch,¹² on coincidí amb altres republicans.¹³ Pareix que va caure en un parany¹⁴ del cap de la policia Francisco Barrado. Finalment, fou detingut i acusat d'ajudar i gestionar la sortida de republicans en vaixell cap a Menorca o cap al nord d'Àfrica. Sembla que el 22 d'abril del 1937 entrà a la Presó Provincial de Caputxins de Palma.¹⁵

Vint dies després, el 12 de maig, se celebra a l'Escola d'Arts i Oficis de Palma el consell de guerra sumaríssim (315/1937)¹⁶ i vint-i-sis dies més tard, a la matinada del 7 de juny, fou afusellat a les parets del cementiri de Palma amb altres dos condemnats: Joan Baldú i Martí Ros. L'endemà la premsa local en féu un ampli resum, però en cap moment s'esmentava en ell que Alomar fos capellà.

La tragèdia que va viure Jeroni Alomar està present a molts dels estudis que es fan sobre la guerra civil no sols a Mallorca sinó a tot l'Estat, sobretot als llibres que se centren en la relació de l'església amb les noves autoritats franquistes.

Dins Espanya no és l'únic cas d'un clergue mort a mans dels feixistes. Aquest i el dels setze religiosos bascos assassinats el 1936 són els casos més coneguts, però n'hi ha d'altres semblants¹⁷ i el tema continua despertant un gran interès des del punt de vista historiogràfic i cívic.

El dels sacerdots o religiosos republicans exiliats, tancats o assassinats pel franquisme és un tema pendent. Ells han estat doblement oblidats i doblement represaliats: com la resta dels vençuts, sofriren la repressió política del règim, però també han sofert la repressió eclesiàstica que els condemna a un silenci ominós i a l'oblit.¹⁸

En aquest sentit cal recuperar la memòria històrica i rescatar la veritat, encara que això sigui

12 Estava situada al carrer Miquel Marquès, 64, 1r, molt prop de l'estació del tren d'Inca. Era el mitjà de transport més usat per moure's cap a Llubí o per enviar i rebre productes i roba.

13 Aquests seran encausats en el mateix consell de guerra que veurem tot seguit.

14 Aquí hi jugarà un paper cabdal "en Trenes" o "na Trenes", segons les diferents versions, homosexual declarat, d'esquerres i anticlerical que aviàt es convertí en delator al servei del cap de policia Francisco Barrado. Vegeu: CARBONELL, M.: "Na Trenes", a *Memòria Civil. Mallorca en Guerra (1936-1939)*, 42, 19 d'octubre de 1986. Col·leccionable que apareixia amb el diari *Baleares*.

15 SUÀREZ, M.: *La presó de can Mir. Un exemple de la repressió feixista durant la guerra civil a Mallorca*, Palma, 2011.

16 Junt amb ell foren jutjades set persones en la mateixa causa: el jove Joan Baldú Pascual, caporal d'infanteria que volia desertar i anar al bàndol republicà; Miquel Bosch Colom propietari de la pensió on s'allotjava Alomar; Martí Ros Garcia, soldat, que també volia desertar, i exsecretari de l'ajuntament de Calvià; el capellà bunyolí Antoni Rosselló Sabater, company d'Alomar; Joan Sanxo Tous secretari de l'Associació per la Cultura de Mallorca i president del consell municipal d'Esquerra Republicana Balear de Palma i a més conegut de Jeroni perquè estava casat amb una de les filles de l'apotecari de Llubí i estava allotjat a la mateixa pensió; Gabriel Socies Llabrés, conegut d'Alomar i Cristòfol Torres Torres, cunyat del propietari de la pensió.

17 MONTERO, F. (coord): *Otra iglesia. Clero disidente durante la II República y la Guerra Civil*, Gijón, 2014. Vegeu també l'article aparegut al diari *El País*: "Otros mártires de la guerra civil", 6 de maig de 2007.

18 Només cal recordar que el capellà llubiner va haver d'esperar 58 anys a tenir un funeral i el reconeixement per part de la màxima autoritat eclesiàstica, el bisbe Teodor Ubeda. Ell, el 7 de juny del 1995, aniversari de l'afusellament, presidí una missa funeral a l'església dels Caputxins de Palma. Allà feu una homilia molt sentida i demanà públicament perdó en nom de l'església. La revista local *Sa Plaça*, 34, juny 1995, p. 20 (sa Pobra), va reproduir íntegrament dita homilia. Creiem que va ajudar aquest fet la gran difusió que tingué la biografia de Nicolau Pons sobre el capellà Jeroni editada el mateix 1995.

incòmode per a l'església oficial. És veritat que els capellans republicans i demòcrates no varen dominar en aquest període, però tampoc podem creure que eren una excepció, com ens han volgut fer veure.

Actualment gairebé no queden testimonis per conèixer la veritat, però sí que tenim la bibliografia i sobretot els arxius. Avui, més de vuitanta anys després, ja és ben hora que desapareguin les traves per a la consulta de les fonts documentals. Es fa necessària l'obertura dels arxius secrets, tant militars com civils i eclesiàstics.¹⁹

Les cartes que presentem a continuació són inèdites i contenen referències a altra documentació que sens dubte existeix i que és ben necessari que surti a la llum. El mateix Josep Massot i Muntaner, màxim estudiós i coneixedor de la història de Mallorca d'aquest període, deia en 1996, fent referència al cas de Jeroni Alomar Poquet: "*No serà possible d'aclarir definitivament tots els enigmes que encara subsisteixen sobre Jeroni Alomar fins que tinguem accés al dossier sobre ell que ha d'haver-hi a l'arxiu secret del bisbat de Mallorca*".²⁰

2. Les Cartes

El conjunt de les set missives que tot seguit estudiarem, s'escriuen entre 1934 i 1937. Les sis primeres les adreça el bisbe Miralles a l'ecònom de Llubí Llorenç Martorell Pou, i la darrera és l'esborrany d'una contestació del rector al bisbe. Anys passats, arribà a les meves mans un conjunt de documents que pertanyien a l'arxiu personal del rector de Llubí, Llorenç Martorell, que va regir la parròquia de Sant Feliu entre 1927 i 1954.²¹

Ell era oncle del capellà llubiner Gabriel Frontera Martorell (1920-1994)²², que va rebre documentació diversa del seu parent. Mn. Frontera passà els seus darrers anys a Llubí i col·laborava amb la parròquia.²³ Sotbadament morí el gener de 1994 i la seva germana Antònia (1924-2016) va custodiar tota la biblioteca i documentació. A mesura que passava el temps, aquesta dona començà a oferir aquests materials als seus amics capellans²⁴ i a altres persones del poble. Durant els estius jo la visitava i em convidava a cercar i recollir el que em pogués interessar, sempre insistint en què se'n fes un bon ús i que, per damunt tot

19 Aquí cal dir que la justícia militar des de principis d'aquest segle va obrir els seus arxius amb una rica informació sobre les causes incoades a partir del 18 de juliol del 1936. El 2008 nosaltres ja vàrem poder consultar al jutjat togat militar de Palma el procés sumaríssim 315/1937 contra Jeroni Alomar i set més.

20 MASSOT, J.: *El primer franquisme a Mallorca*, Barcelona, 1996, p. 152 (nota 8). Han passat més de vint anys i la demanda continua sent un clam. El mateix Josep Massot i Muntaner, dins tota la seva àmplia bibliografia sobre la guerra civil a Mallorca sempre fa alguna referència al cas de mossèn Jeroni Alomar Poquet.

21 Ha estat el rectorat més llarg que ha tingut aquesta parròquia, des de la seva creació el 1913, ja que el primer rector, Gabriel Thomàs i Siquier hi va estar 36 anys, però sols 11 com a ecònom. De fet va deixar Llubí per circumstàncies encara no aclarides. La seva salut no era massa bona i morí al cap de poc temps, el 1955.

22 Va ser vicari de Lloseta i ecònom, fins a la seva jubilació, de la parròquia de Son Carrió, la mateixa on va exercir de vicari Mn. Jeroni Alomar Poquet entre 1919 i 1922 i la mateixa que va sofrir greus desperfectes durant el desembarcament de Bayo.

23 Entre d'altres, ell i jo participarem en un opuscle per commemorar els 75 anys de la nostra parròquia: *Noces de diamant de la parròquia de Sant Feliu. Llubí (1913-1988)*, Llubí, 1988. Els seus comentaris sempre eren interessants, li agradava escriure gloses i també mostrava interès per a la història local que segons ell estava molt poc treballada. En cap moment em comentà res d'aquestes cartes, ni del cas del capellà Jeroni.

24 Algú es va interessar pels seus glosats i l'ajuntament de Sant Llorenç des Cardessar en va editar una selecció.

hi havia l'honorabilitat del seu "germanet", que així l'anomenava n'Antònia.

Dins una capsa hi vaig trobar, entre moltes d'altres,²⁵ aquestes set cartes que tot seguit presentaré, i que, per respecte als desitjos d'Antònia, no he volgut fer públiques fins ara, uns mesos després que ella ens hagi deixat (el 23 d'agost de 2016).

No en farem una anàlisi exhaustiva, això ho deixam per més endavant o pels estudiosos i especialistes en els temes de la guerra civil. El nostre objectiu és únicament posar a l'abast dels investigadors aquestes noves fonts sobre el cas de Jeroni Alomar Poquet, el capellà llubiner afusellat pels feixistes el 1937.

Hem mantingut l'ordre i agrupament de les cartes segons les vaig trobar originàriament. Estaven agrupades dins tres sobres de correus amb els segells i mata-segells corresponents a alguna de les missives que contenen.

Al primer, d'agost del 1934, en plena república, sols hi trobam una sol·licitud d'informació sobre el tarannà de l'ecònom de Pollença. No té relació directa amb el tema, però la volem presentar perquè segur que planteja una situació molt freqüent: el bisbe demana a l'ecònom de Llubí, d'una manera reservada, informacions personalitzades.

El segon sobre, amb mata-segells del 3 de maig del 1937 i amb dos segells del nou règim, conté dues cartes, una del 3 de setembre del 1936 i l'altre del 3 de maig del 1937.

La primera confirma la primera detenció de don Jeroni el 2 de setembre del 1936. Aquí Miralles reflecteix una certa animadversió cap a Jeroni: *"Es hombre que no se corrige. No sé si llegarán a intimidarle. Con él no cuenta Vd. para rato"*, rebutja el seu comportament, i fins i tot, ja esmenta el seu possible afusellament: *"Como en medio de la actual situación, tenemos la suerte de que las Autoridades militares y civiles nos respetan y consideran, a eso deberá Alomar no ser fusilado, como ya lo estaría y como llegué a temerlo días pasados"*.

I acaba insistint amb la necessitat que la família Alomar deixi d'usar la ràdio perquè el seu ús pot conduir a la mort, com ja havia passat no feia gaire: *"Si tiene Vd. influencia con la familia de Alomar, que quiten cuanto antes la radio: a uno encontraron una en Pont d'Inca, y el otro día le hicieron los funerales en la Merced"*.

La segona està encapçalada amb la paraula "RESERVADO" i està datada el 3 de maig del 1937, just onze dies després de la segona detenció d'Alomar després de caure en el parany que li havia preparat el cap de la policia, Francisco Barrado.

És un document curt i contundent: Miralles ordena al clero llubiner silenci absolut entorn el cas del capellà Jeroni, sota l'amenaça de traslladar qui no compleixi el seu manament.

El tercer sobre, amb mata-segells del 7 de juny del 1937, dia de l'afusellament, presenta les informacions més colpidores i gens misericordioses si pensam que són escrites per un

²⁵ Era una capsa de cartó amb documentació molt diversa, tant de Martorell com de Frontera: cartes entre familiars que vivien a Veneçuela i Argentina, postals de viatges, retalls de premsa, glosats, alguna joguina, fulletons eclesiàstics, notes per sermons, comptes... un vertader calaix de sastre. Les cartes que ens interessin no tenien cap tractament especial.

bisbe²⁶ en les dues primeres cartes, de les quatre que conté. Una és del dia anterior i l'altre del posterior a la mort de Jeroni.

En la primera, encapçalada amb l'expressió “CONFIDENCIAL”, el bisbe comunica al rector Martorell el compliment de la sentència i confirma que Miralles va sol·licitar a Franco l'indult i al cardenal Gomà la seva intercessió en el cas. Tot seguit torna a florir la mala relació Miralles-Alomar: *“mañana celebraré por el alma del desdichado, quien, desde su detención y ni aún ahora, me ha dirigido la menor palabra, ni por escrito ni por conducto de tercera persona”*.

Per acabar, el bisbe torna a insistir taxativament en el silenci sobre el cas per dur-lo a l'ostracisme. Quan no sigui possible, el bisbe declara estar disposat a canviar el destí de qualsevol clergue llubiner.

La segona comença amb un “RESERVADÍSIMO” i està signada el 9 de juny del 1937, encara que fa referència a fets del dia anterior. Cal imaginar-se la situació: una mare desesperada amb un fill empresonat i un altre acabat d'afusellar. Dona Isabel encara té força per anar al Palau Episcopal a demanar permís per fer un funeral pel seu fill capellà. El bisbat l'hi nega²⁷ i tan sols li concedeix indulgències. Per manament del bisbe, si es vol fer qualche missa, ha de ser en privat.

Es torna a insistir en la necessitat de silenciar el cas i també queda clara l'animadversió de la família Alomar cap al rector de Llubí.

El bisbe acaba referint-se a una carta que li ha remès el mateix Jeroni Alomar hores abans de ser afusellat. Aquest document, que ben segur conté moltes informacions, es deu trobar a l'arxiu secret del bisbe Miralles que encara avui és incomprendiblement inaccessible als investigadors.

Les altres dues cartes que estan dins aquest sobre ja no tenen res a veure amb el nostre cas. Les reproduïm perquè estan dins el context de la guerra a Llubí. Parlen de les celebracions al poble del primer aniversari del desembarcament de Bayo i de l'homenatge als llubiners que hi moriren. Miralles crida l'atenció al rector per la seva participació en l'acte civil i ell explica quina va ser la seva actuació. Presentam l'escrit de Miralles i l'esborrany de la resposta que va enviar Martorell al bisbat.

Pot ser que a Mallorca no es visquessin gaires episodis d'enfrontament bèl·lic directe²⁸ entre els dos bàndols, però aquests documents que avui transcrivim demostren que, malgrat que no hi hagués destrucció material, sí que hi hagué destrucció moral i psicològica que perdurà molt més enllà del 1939 i que va instaurar la por i el silenci que han arribat fins als nostres dies.

26 Pel bisbe Miralles el cas Alomar era molt especial per ell i per les relacions de l'Església amb les noves autoritats militars i feixistes. El que volia era la preeminència de l'Església en la societat mallorquina i n'Alomar li desbaratava els seus objectius en un context molt delicat. Aquí cal recordar la persecució que patia l'Església a la zona republicana. Totes les instruccions que dóna a totes les cartes són perquè no vol cap més escàndol que impliqui el clergat. Evidentment tenia moltes pressions.

27 Aquí cal recordar que el funeral per Jeroni Alomar no es va celebrar fins al 7 de juny de 1995 i que el va presidir el bisbe Teodor Úbeda.

28 El desembarcament de Bayo, els bombardejos i esdeveniments puntuals a qualche poble els primers dies de la guerra.

3. Transcripció

3.1. Primer sobre (*segell república española 30 cèntims*): Rdo. Sr. Vicario-Ecónomo de Llubí.

Obispado de Mallorca (*timbrat*)

Palma, 13.8.1934

Rdo. Sr. ecónomo de Llubí.

Mi Reverendo Señor: Me dicen que puede Vd. Informarme bien de la persona y actuación eclesiástica del Rdo. Sr. Ecónomo de Pollensa, y, con absoluta reserva, a Ud. Me dirijo para que sirva hacerlo con relativa urgencia.

Anticipadas gracias de quien le bendice.

+ El Arzobispo-Obispo.

3.2. Segon sobre (*dos segells un d'Isabel la Catòlica de 30 cèntims i un altre de 5 cèntims de Cruzada contra el paro. Mallorca España*).

Rdo. Sr. D. Lorenzo Martorell, Cura-Ecónomo. Llubí

Inclou dues cartes:

A) Obispado de Mallorca (*timbrat*)

Palma, 3.9.1936

Rdo. Sr. D. Lorenzo Martorell

Mi Reverendo Señor Ecónomo: El sábado último, por teléfono, se dirigió el M.I. Sr. Vicario General Castrense²⁹ a mi capellán, transmitiéndole, para notificar las, las denuncias contra el Rdo. Alomar y los serios peligros que éste corría, e indicando la conveniencia de alejarle de éstos enviándole a la Misión o al convento de San Francisco.

Le hice contestar que precisaran por escrito las denuncias, y entonces, por decreto, dispondría en previa reclusión y procedería luego en forma canónica.

Ayer tarde, poco antes de las 6, al entrar yo en el Hospital Militar, y en presencia de los M. I. Sres Rotger y Caimari y del Rdo. Sr. Payrató,³⁰ el Dr. Sureda estuvo a saludarme y despedirse para el interior de la isla, me habló dos palabras del Rdo. Alomar, y quedamos en que recogería las denuncias y me las enviaría.

Por lo visto, al llegar a Inca se encontró con la detención y trabajó para evitar el escándalo a nuestra clase sacerdotal. La entrevista con Vd. la conozco por Vd. mismo en la carta que

²⁹ Segurament, Francesc Sureda i Blanes (Artà,1888-Palma 1955).

³⁰ Segurament es refereix: al vicari general, Joan Rotger i Niell, *Querol (Sineu 1895-1961)*; al canonge Andreu Caimari i Noguera (Inca 1893-Palma 1978), condeixeble de Jeroni Alomar i defensor de la revolta militar i al secretari del bisbe Miralles, Josep Poyloro o Poylaró (?).

acabo de recibir.³¹

Como en medio de la actual situación, tenemos la suerte de que las Autoridades militares y civiles nos respetan y consideran, a eso deberá Alomar no ser fusilado, como ya lo estaría y como llegué a temerlo días pasados.

Es hombre que no se corrige. No sé si llegaran a intimidarle. Con él no cuenta Vd. para rato.

Supongo que por broma me habla Vd. de enviarle un sacerdote. Pues ni en broma puede esto pasar. No está Llubí tan lejos del mundo mallorquín que no pueda saber dónde están los sacerdotes jóvenes, alguno de ellos empleado en estas oficinas.

Si tiene Vd. influencia con la familia de Alomar, que quiten cuanto antes la radio: a uno encontraron una en Pont d'Inca, y el otro día le hicieron los funerales en la Merced.

Le bendice su afmo.

+ El Arzobispo-Obispo.

B) Paper timbrat:

Obispado de Mallorca, 3.5.1937

Reservado

Mi Rdo. Señor: Hágame el obsequio de no decir, ni buena ni mala, una sola palabra sobre el hermano nuestro preso y encausado. Si pretenden hacerle hablar, diga que yo se lo prohibo; si intentan darle noticias, responda que yo no quiero que las preste oído. Sé lo que digo, y no me pida ni me dé explicaciones.

Le bendice su afmo.

+ José.

Cualquiera transgresión en este punto que pudiera comprobarse haría imposible la permanencia de Vd. ahí.

31 Aquesta carta, del 2 de setembre del 1936, està publicada a ROSSELLÓ, R.: *La guerra civil a les viles de Mallorca vista per l'estament eclesiàstic*, Felanitx, 2002. Pel seu interès la reproduïm:

"Esta noche ha estado aquí el M.I.Sr. Vicario General Castrense, Sr. Sureda, para decirme que el Rdo. Sr. Alomar había quedado hoy detenido en Inca al tratar de librar a un hermano que está preso.

Me dice el Sr. Sureda que querían llevarlo maniatado a Palma pero por tratarse de un sacerdote se lo llevará a la Misión de Palma donde estará una temporada. Se lo comunico a S.E. para su satisfacción ya que el Sr. Sureda me dice lo hace así para evitar a S.E. el natural disgusto.

La detención obedece, al parecer, a muchas denuncias que se han recibido sobre su frecuente trato con los pocos elementos izquierdistas que había en esta parroquia que se reunían en su casa. Las noticias alarmantes que recibía en su aparato de radio y transmitía a los vecinos y el no contestar como deseaban a los vítores de Vi va España! De manera que en una ocasión en que se reunieron aquí centenares de falangistas se produjo como un tumulto que, gracias a Dios, no tuvo consecuencias, ocasionaban un serio disgusto. Contra mi voluntad no he podido negar el hecho público pero he procurado paliar lo posible una lamentable actuación.

Si tuviere S.E. algún sacerdote libre; cuanto le agradeceríamos todos nos lo destinara a esta parroquia! A las múltiples razones que me he visto en la presión de exponer a S. E. se añade ahora la obligada ausencia del Sr. Alomar".

3.3. Tercer sobre: *(dos segells un d'Isabel la Catòlica de 30 cèntims i un altra de 5 cèntims de Cruzada contra el paro. Mallorca España). El mata-segells és del 7-VI-37 dia de l'afusellament.*

Inclou quatre cartes:

A) Obispado de Mallorca (*paper timbrat*)

Confidencial

Palma, domingo 6.6.1937

Mi Reverendo Señor: Acaban de anunciarme el M. I. Sr. Vicario General Castrense y el Rdo. Sr. Capellán de la Prisión Provincial³² que mañana se cumplirá determinada sentencia.

Pedí el indulto al Excmo. Jefe del Estado Español y el apoyo al Excmo. Cardenal Primado en funciones de Nuncio Apostólico; y mañana celebraré por el alma del desdichado, quien, desde su detención y ni aún ahora, me ha dirigido la menor palabra, ni por escrito ni por conducto de tercera persona.

Llamará Vd. a su Rdo. coadjutor y a cualquiera otro sacerdote que se hallase ahí cuando reciba estas líneas, y después, ni Vd. ni ellos, dirán una sola palabra sobre el asunto, ni sobre sus antecedentes y consecuencias; y si alguien comentare lo ocurrido a presencia de Vds. se retiraran inmediatamente; y si fueren preguntados, aun por la familia del infeliz, contestaran categóricamente: "tenemos terminante prohibición, de nuestro legítimo superior, de pronunciar ni oír una sola palabra".

De Vd. Afmo. que les bendice,

+ El Arzobispo-Obispo

Como tengo la desgracia de conocer demasiado el mundo; si la conducta que impongo creare a cualquiera de ustedes, una dificultad, por mínima que sea, en ese pueblo, estoy dispuesto a aceptar la dimisión del cargo a quien me la presentare, autorizándole para ausentarse inmediatamente después de hecha entrega y dado cuenta de lo que corresponde.

B) OBISPADO DE MALLORCA (*timbrat*)

Reservadísimo

Palma, 9.6.1937

Mi Reverendo señor:

Ayer, estando yo en Sóller, vino a visitarme la Sra. Madre del difunto. No hallándome, paso a Secretaria, y manifestó su intención de hacer celebrar ahí un funeral. El M. I. Sr. Canciller³³ se lo desaconsejó, pidió luego indulgencias, y él se las concedió.

Mi voluntad terminante es que no se celebre ningún sufragio público; pero autorizo la celebración de Misas privadas, aunque no constituyendo turno, sean o no varias el mismo día, y sin anuncio de indulgencias.

Como la interesada no puede ver a Vd., ni en pintura, procure, si ha de hablar con ella, extremar la benevolencia y la corrección, pasar por alto cualquier impropio, y tener presente que las palabras de Vd. serán repetidas y sin atenuaciones.

El finado participaba de los sentimientos de su Madre respecto de Vd., y esto consta en la

³² El 1937 podria ser Rafel Ferriol. PONS, N.: *Jeroni Alomar...*, p. 71.

³³ Possiblement era Mn. Andreu Caimari i Noguera. PONS, N.: *Jeroni Alomar...*

carta que me escribió, y queda archivada, poco antes de cambiar de existencia.

De Vd. Afmo. que le bendice
+ El Arzobispo-Obispo.

C) OBISPADO DE MALLORCA (*Timbrat*)

Palma, 26.8.1937

Rdo. Sr. D. Lorenzo Martorell:

Mi Reverendo Señor: Sé que el domingo último, en ésa y en un teatro, presidió Vd., una conferencia de índole social.

Conste mi profundo desagrado “trempo”?, el local (prohibido en el “Boletín”) y la presidencia, y espero que no reincidirá.

Le bendice
+ José.

D) *Esborrany de la contestació a la carta anterior, escrita a llapis.*

Contestación al comunicado de día 25 anterior del Ex Sr. Arzobispo.

Llubí, 26 Agosto de 1937.

Excmo. Sr: Acabo de recibir el paternal aviso de S. E. Que me ha sorprendido en extremo. Confieso ingenuamente que ni siquiera había sospechado que mi asistencia al acto del domingo próximo pasado pudiera rozar en lo más mínimo con las disposiciones diocesanas. El domingo celebramos el primer aniversario de la muerte de los llubineses que cayeron en el frente de batalla contra la invasión marxista. Los directivos del Sindicato Nacional en ésta hicieron coincidir con dicho aniversario la inauguración de la nueva entidad proponiéndome la bendición de los estandartes de los patronos y obreros que efectue antes de la Misa mayor. Inmediatamente después de la Misa mayor debían celebrar el acto conmemorativo –por insuficiencia del local propio– en el edificio intitulado Teatro Principal en que hablarían (*eliminar “debían hablar”*) algunos jóvenes propagandistas. Como quiera que el Teatro lo es únicamente de nombre pues que hace muchísimo tiempo está cerrado para toda clase (*eliminar “ninguna”*) de espectáculos y es considerado como un local particular, no abrigué la sospecha de que me estuviera vedada la entrada, por otra parte el carácter de (*eliminar i tornat escriure “el carácter de”*) los discursos no lo tenían de conferencia social ni por el anuncio ni por el contenido.

En cuanto a la presidencia del acto debo (*eliminar “puedo”*) manifestar a S.E. que no la ocupé a pesar de reiterada invitación como me negué también a pronunciar siquiera una palabra.

Tenga S.E, la seguridad de (*a partir d'aquí escrit en tinta*) que no hubiera asistido a dicho acto (*a llapis “si hubiera sospechado no me era lícito sin consultarlo con S.E.”*) sin antes consultarlo a S.E. ante la sospecha de que no fuera permitido. Ignorantly feci. Si en el futuro se efecturara un caso (*a llapis “compromiso”*) semejante expondría el caso a S.E. (*a llapis corregit tot el paràgraf...*)

Besa humildemente su anillo pastoral en afmo. S.S.
(*Signat*) L M

